

Duurzaam, samen, sterker!

Coalitieakkoord 2014-2018

Enschede

ChristenUnie

Voorwoord

De nieuwe coalitie van Democraten 66 (D66), Burgerbelangen Enschede (BBE), Christen Democratisch Appél (CDA), Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD) en Christenunie (CU) gaat samenwerken met stad. Daarbij gaat het om de stadsdelen, dorpen, wijken en ons buitengebied.

Wij presenteren een akkoord op hoofdlijnen. Dit is de leidraad voor het nieuwe college dat samen met de gemeenteraad en de stad de plannen uitwerkt, initiatieven neemt en ondersteunt en verbindingen legt. Zo geven wij invulling aan de rol van de overheid.

Enschede is een prettige stad om te wonen, te werken en te ontspannen. Dat willen we zo houden en waar mogelijk verbeteren. Dat doen we samen met de inwoners, bedrijven en organisaties in Enschede en Twente. Wij kijken daarbij verder dan de komende coalitieperiode. Duurzaamheid is dan ook een centraal thema. Dat doen we door te investeren in elkaar en in onze leefomgeving en door niet te teren op de zak van toekomstige generaties. Duurzaamheid geldt dus niet alleen voor natuur en milieu, maar ook voor werkgelegenheid en een realistisch, solide financieel beleid. Het is een grondhouding in wat we doen.

Wij zijn ons ervan bewust dat de komende periode bezuinigingsmaatregelen moeten worden genomen, die pijn doen. We zijn er echter van overtuigd dat het nodig is om te komen tot duurzame financiële soliditeit, terugdringing van de hoge werkloosheid en economische versterking van onze gemeente en de regio voor de lange termijn. Wij blijven oog houden voor mensen die steun echt nodig hebben. Deze coalitie wil daarnaast ruimte voor nieuw beleid, waarvoor wij "verandergeld" hebben gereserveerd. Bepaalde keuzes worden bijgesteld om ruimte te maken voor structurele en duurzame oplossingen. Wij zetten met het "verandergeld" in op onder meer werk, verbetering kwaliteit van onderwijs, extra aandacht voor jongeren, voorkomen van maatschappelijk isolement, impuls wijkgerichte aanpak, bruisende binnenstad, kwaliteit openbare ruimte, duurzaamheid en eigen bestuursstijl met burgerparticipatie.

Enschede heeft een groot aantal uitdagingen: veel inwoners doen een beroep op ondersteuning van de overheid. Bijvoorbeeld omdat ze geen werk hebben en afhankelijk zijn van een uitkering of omdat ze zorg nodig hebben. Daar zetten we gezamenlijk de schouders onder.

In dit coalitieakkoord hebben wij op hoofdlijnen uitgewerkt hoe wij de economische groei in Enschede en Twente willen faciliteren. Wij zeggen bewust faciliteren omdat de ondernemers de banen creëren. Wij zorgen met de ondernemers en het onderwijs dat de juiste mensen beschikbaar zijn voor het werk. Wij gaan niet alleen voor de oplossing van de korte termijn. Wij vinden het ook belangrijk de economische structuur op langere termijn te beïnvloeden. Wij zien kansen in een duurzame economie in Twente.

Op het gebied van Zorg en Welzijn zijn de afgelopen jaren al veel taken overgegaan van het Rijk en de provincie Overijssel naar de gemeente. Daar komen volgend jaar de jeugdzorg, de langdurige zorg (AWBZ) en uitvoering van de participatiewet nog bij. Omdat het Rijk nog een aantal besluiten moet nemen, moeten we in dit coalitieakkoord anticiperen op toekomstig beleid. Dat brengt onzekerheid mee voor de betrokken mensen, maar ook een financieel risico voor de gemeente. Voor een deel staan bezuinigingen in het akkoord concreet geformuleerd. Voor een deel zijn ze geformuleerd als een opdracht aan het nieuwe college, omdat er nog onvoldoende zicht is op de rijksmaatregelen en andere actuele ontwikkelingen. De wereld om ons heen verandert snel en dat vraagt om ruimte om in te spelen op die actuele ontwikkelingen. Bij de uitwerking van deze nieuwe taken zullen wij constant voor ogen houden dat de mensen die hulp en ondersteuning nodig hebben, die ook van ons moeten krijgen. Dat doen wij met tegelijkertijd de verplichting naar deze inwoners, dat zij meedoen naar hun vermogen. Daar spreken wij hen ook op aan.

Tenslotte is dit coalitieakkoord een handreiking naar de andere partijen in de gemeenteraad. Tijdens de coalitieonderhandelingen is hen gevraagd, hun visie op de toekomst van Enschede te geven.

Bij de uitwerking sluit het college aan op de raadsagenda van de gemeenteraad. Vanuit de nieuwe bestuursstijl betrekken wij de Raad, onze inwoners, bedrijven en instellingen nauw bij de uitwerking van de thema's en opgaven uit het coalitieakkoord. Daarvoor organiseren wij in juni een stadsconferentie. De uitkomst vertalen wij in een uitwerking van het coalitieakkoord. Hierover gaan we na het zomerreces in gesprek met de gemeenteraad. Als voorbereiding op de Programmabegroting 2015-2018.

Met een open en transparante bestuursstijl willen wij de komende vier jaren de uitdagingen aangaan. Daarbij gaat het om lef, durf en daadkracht, samen met al onze partners in en buiten Enschede.

I Onze stijl van besturen

Inwoner en stad staan centraal, gemeente biedt ruimte en faciliteert

De inwoner van Enschede staat centraal. Vanuit dat uitgangspunt inspireert, initieert, arrangeert, faciliteert en handhaaft de overheid waar nodig. De gemeente is betrouwbaar, dienstbaar, transparant en herkenbaar. Vanuit dat beeld krijgt de gemeente het vertrouwen van haar inwoners, maar geeft ze ook vertrouwen. Het delen van verantwoordelijkheden biedt mensen kansen en laat zoveel mogelijk de verantwoordelijkheden in de samenleving. De gemeente moet zowel lokaal als regionaal een open houding hebben richting samenleving en (individuele) belanghebbenden. Focus van de gemeente ligt op activiteiten:

- waar aantoonbare behoefte aan is vanuit inwoners, ondernemers en organisaties,
- die aansluiten bij de grote opgaven waar de gemeente en regio voor staan,
- die de gemeente wettelijk moet uitvoeren.

Het college werkt vanuit de principes luisteren, richting geven, ruimte bieden en resultaten vragen. Het neemt verantwoordelijkheid waar het moet en maakt mogelijk waar het kan. Collegeleden inspireren vooral door zichzelf te zijn, zich kwetsbaar op te stellen, transparant te handelen en bescheiden te zijn. Er is sprake van collegiaal bestuur. Omdat onderwerpen waar de gemeente over gaat, meer en meer met elkaar verbonden zijn, stuurt het college op de verschillende thema's. De verantwoordelijkheden zijn duidelijk en transparant binnen het college belegd.

Onze stijl van besturen gaat uit van drie uitgangspunten:

1. **Eigen rol voor college en Raad:** Afwegingen, mogelijke scenario's en risico's in besluitvorming worden benoemd en spelen een rol in de afweging van (raads)voorstellen, samen met partners en de Raad. Niet alles uit het college hoeft dichtgetimmerd te zijn.
2. **Gebruik de kracht van de samenleving:** De gemeente nodigt uit tot, staat open voor en biedt ruimte aan initiatieven vanuit de samenleving. Het bestuur zoekt inwoners, ondernemers en organisaties actief op en brengt ze in positie. Gelijkwaardigheid staat hierbij voorop. Dat is zichtbaar in open communicatie (tijdig, regelmatig en in begrijpelijke taal), het maken van plannen en de uiteindelijke besluitvorming.
3. **Gelijke kansen:** De gemeente respecteert en waardeert diversiteit in de stad. Ze biedt gelijke kansen voor haar inwoners. Eigen kracht en initiatief van mensen zijn het startpunt. Er is altijd een vangnet voor mensen die het op eigen kracht (tijdelijk) niet kunnen, maar daarvoor staat ook een springplank klaar.

Het college geeft het gemeentelijk apparaat de ruimte en het vertrouwen. Zo wordt de kracht van de organisatie maximaal benut, komt creativiteit los en is er volop ruimte voor vernieuwing. De gemeente trekt zich niet terug, maar richt zich op het met elkaar vormgeven van de samenleving vanuit een efficiënte en wendbare organisatie. Er ligt een duidelijke focus op het inrichten van de decentralisaties, de sociaal-economische opgave, het verankeren van duurzaamheid en actief het gesprek opzoeken met onze inwoners en partners. Daarbij zijn de financiële kaders en spelregels, de randvoorwaarden en stadsdeelgewijs werken onze basis.

Communicatie budget voor algemene communicatie & website

In de komende periode willen we zorgen dat vanuit het gemeentebestuur vlot en pro-actief kan worden gecommuniceerd met de stad. Wendbaarheid en flexibiliteit zijn daarbij essentieel. Dit hangt nauw samen met onze bestuursstijl. Om dit te faciliteren komt er extra budget voor communicatie-uitingen, inclusief een nieuwe website.

Vernieuwen governance

Enschede en de regio staan voor diverse nieuwe uitdagingen. Ter ondersteuning daarvan bestaan momenteel verschillende (samenwerkings)structuren en afspraken. Hoe kunnen we de democratische legitimatie, contacten, samenwerkingen en bestuursrelaties verbeteren en

aanpassen in lijn met deze wijzigingen? Hier willen we samen met de Raad in 2014 invulling aan geven. De raadsagenda zien wij hiervoor als geschikt platform.

Faciliteiten interne gemeentelijke organisatie, (vernieuwing) digitale infrastructuur

Enschede heeft de laatste jaren sterk gestuurd op kostenreductie en krimp van de gemeentelijke organisatie. Wij zorgen ervoor dat de minimaal vereiste kwaliteit van de bedrijfsvoering wordt gewaarborgd met behoud van een gezonde basis aan werknemersfaciliteiten. Om beter voorbereid te zijn op de toekomstige (digitale) mogelijkheden van flexibel werken binnen de gemeente, wordt een budget gereserveerd om de huidige digitale infrastructuur daartoe op niveau te brengen.

Burgerparticipatie en wijkbeheerplannen

We willen de betrokkenheid en zeggenschap van inwoners vergroten door de komende periode te experimenteren met verschillende soorten van participatie. Zowel bij de ontwikkeling als de uitvoering van beleid en projecten. We denken daarbij aan inspraak, klankbord en wijkpeilingen. Daarnaast vinden we het belangrijk dat de wijkbudgetten voor wijken, dorpen en stadsdelen vrij besteedbaar blijven. Daarmee kunnen bewonersinitiatieven en plannen voor voorzieningen, inrichting en onderhoud in de eigen wijk mogelijk blijven. De gemeente faciliteert. In de wijken en dorpen gaan wij ook verder met wijkbeheerplannen om inwoners zeggenschap te geven over hun eigen leefomgeving.

Regionale samenwerking

Twente heeft een ambitie neergelegd om als technologische en innovatieve regio haar economische kracht te versterken. Dit naast een goed vestigingsklimaat en groene leef-, woon- en werkomgeving voor alle inwoners van Twente. De hechte samenwerking tussen regionale bedrijfsleven, onderwijs en kennisinstellingen kan niet zonder een sterke regionale overheid. Een belangrijk motief voor samenwerking is kostenbesparing op terreinen zoals bedrijfsvoering. Waar dat mogelijk is, moet dit verder worden doorgevoerd. Daarnaast gaat het om positionering, profilering en innovatiekracht.

Enschede kent al jaren een voortrekkersrol in de regionale samenwerking. Een rol die past bij de grootste stad van Twente. Wij zetten deze rol voort, rekening houdend met het belang van andere gemeenten in de regio.

Bij de toekomstige inrichting van de regionale samenwerking in de Regio Twente - mede als gevolg van veranderende wetgeving - is het van belang de rol van de gemeenteraad nadrukkelijk te positioneren.

Netwerkstad

De samenwerking in Twente vraagt ook de komende periode om doorzettingskracht van de steden in de Netwerkstad (Almelo-Borne-Hengelo-Enschede-Oldenzaal). Dit zonder vrijblijvendheid. Crisis, veranderende samenleving en de economie van morgen vragen niet alleen om adequaat handelen, maar ook om het maken en uitvoeren van afspraken op het terrein van economie, bedrijventerreinen en wonen. Deze maken het mogelijk onze ambities als grootstedelijke regio waar te maken. De samenwerking binnen de Netwerkstad Twente mag geen doel op zich worden en kan niet zonder verbinding met de rest van Twente, samenwerking met de kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties, bedrijven en de provincie Overijssel als bestuurlijke partner.

Veiligheid

De gemeente heeft de regie over het lokale integrale veiligheidsbeleid, maar veiligheid is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van overheidsinstanties, (zorg)instellingen, bewoners en bedrijven.

De ambitie van Enschede is en blijft: een veilige gemeente om te wonen, werken en recreëren. Op vele fronten stimuleert de overheid bewoners en instellingen vaker dan in het verleden om ook zelf verantwoordelijkheid te nemen.

II Sociale duurzaamheid

Een integrale aanpak van werk, inkomen, zorg, ondersteuning en decentralisaties

Voor deze coalitie is het vanzelfsprekend dat Enschede voorziet in een adequaat vangnet voor een ieder in deze stad die zorg of ondersteuning nodig heeft. Wij gaan uit van de volgorde: zelfredzaamheid, samenredzaamheid en professionele hulp: modern noaberschap. Inwoners hebben in beginsel zelf de verantwoordelijkheid voor hun eigen gezondheid en welzijn. Daarnaast is het de omgeving (familie, vrienden, burens, vrijwilligers) die kan helpen. We bewaken daarbij de belastbaarheid van mantelzorgers en vrijwilligers. De overheid en professionele hulp zijn beschikbaar voor wie het zelf of samen niet redt.

Professionals en inwoners krijgen binnen de budgettaire kaders, ruimte en vertrouwen om zelf afwegingen te maken. Daarbij geldt als uitgangspunt "één plan, één gezin, één hulpverlener". Wij werken door samenvoegingen van budgetten actief aan de versimpeling op het sociale domein. Daarbij streven wij naar een integraal aanbod met zo weinig mogelijk schotten en zo min mogelijk regels. Fraude pakken we hard aan. Daarbij wordt maximaal ingezet op (bewezen) innovaties en samenwerking tussen organisaties. Er komt een reservering voor een zachte landing van de transitie in het sociale domein.

Voor alles geldt: voorkomen is beter dan genezen. We zetten in op preventieve maatregelen, om duurdere curatieve maatregelen te voorkomen. De Enschedeër is meer gebaat bij een springplank dan bij een vangnet, zodat mensen weer snel voldoende eigen kracht hebben. Een zinvolle dagbesteding, bij voorkeur werk, is daarbij de inzet. Wij onderkennen dat dit niet voor iedereen haalbaar is. Zij kunnen blijven rekenen op de ondersteuning en zorg van de overheid.

Zelfredzaamheid

Onze inzet is gericht op het versterken van de zelfredzaamheid. Iedereen in Enschede wordt uitgedaagd zijn talent te ontdekken en te ontwikkelen. Ouders zijn daarbij verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kinderen. Scholen, verenigingen en gemeente spelen een ondersteunende rol. Scholen zijn een plek waar talenten worden ontwikkeld, maar waar ook sociale problematiek en ontwikkelingsachterstanden aan de oppervlakte kunnen komen. De koppeling met welzijn en jeugdzorg is dan ook logisch, met een bijzondere positie voor schoolmaatschappelijk werk. De gemeente zet zich actief in voor verslavingszorg en preventie om verslaving tegen te gaan, onder andere door voorlichting aan jongeren.

Het stimuleren van zelfredzaamheid geldt ook voor oudere Enschedeërs, die wij zo veel mogelijk in een voor hen vertrouwde omgeving van hun oude dag willen laten genieten. Hiervoor moeten eigentijdse zorgvoorzieningen worden ontwikkeld.

Samenredzaamheid

Het welzijnswerk richt zich op het organiseren van de "civil society" (nieuw noaberschap), zodat er voldoende samenredzaamheid ontstaat. De gemeente vervult een voorbeeldfunctie als het gaat om mantelzorgvriendelijk personeelsbeleid bij werkgevers.

De focus leggen wij op jongeren en ouderen, met bijzondere aandacht voor probleemjongeren. Daarnaast wordt de verbinding gezocht met activiteiten in de wijk en sport-, cultuur- en muziekverenigingen zodat wijkvoorzieningen flexibel kunnen worden ingezet voor meerdere doeleinden. Er moeten voldoende accommodaties zijn voor activiteiten, vergaderingen en andere bijeenkomsten die de sociale samenhang in wijken, buurten en dorpen ondersteunen. De activiteiten staan daarbij voorop.

Professionele hulp dichtbij

Wij willen ondersteuning en zorg zo dicht en efficiënt mogelijk bij mensen organiseren vanuit wijken en buurten. Uiteraard met respect voor de privacy en keuzevrijheid. De Wijkteams worden het voorportaal van alle zorg en welzijn. Zij bepalen of inwoners voldoende in staat zijn voor zichzelf te zorgen, eventueel met hulp van hun omgeving. Als het nodig is helpen ze dat te organiseren. De wijkteams worden uitgebreid, bijvoorbeeld met welzijn en informele zorg. Wijkbewoners krijgen meer invloed op de sociale inrichting van hun stadsdeel. We verwachten van professionals en organisaties een integrale benadering van de cliënt en het aanbieden van online dienstverlening. Zo worden meer mensen met minder middelen geholpen.

Ondersteuning

Het armoedebeleid zetten we in om armoede te voorkomen en te beperken. Daarbij hebben we speciale aandacht voor schuldenproblematiek. Wij zijn ervan overtuigd dat door meer in te zetten op maatwerk, meer effectiviteit mogelijk is. Het inkomensbeleid scherpere we aan om de armoedeval zoveel mogelijk te beperken: werken moet lonen, er moet een flinke prikkel zijn. Vanuit het oogpunt van financieel duurzaam solide hebben wij de doelstelling om in de komende periode zowel met de middelen voor het armoedebeleid, als die voor inkomensbeleid uit te komen binnen de daarvoor gestelde budgetten. Dit geldt ook voor de macrobudgetten van het Rijk. Het college werkt het armoedebeleid verder uit, met als randvoorwaarde dat we blijven zorgen voor hen die dat nodig hebben.

Door het invoeren van het compensatiebeginsel willen we stapeling van diverse regelingen en voorzieningen voorkomen. Voor hulpmiddelen geldt het draagkrachtbeginsel: inwoners dragen bij naar gelang hun financiële positie. In complexere situaties bekijken we dit "aan de keukentafel" bij mensen thuis. Voor mensen die echt een vangnet nodig hebben, zijn o.a. maatschappelijke opvang en ambulante zorg ruimhartig voor handen.

Wij willen een onafhankelijke ombudsman die ook op het sociale domein een rol van betekenis kan spelen. De ombudsman kan klachten professioneel, onafhankelijk en vertrouwelijk onderzoeken en vervolgens een aanbeveling geven voor het optimaal handelen van de gemeente. Daarnaast voeren wij op basis van het advies van de kinderombudsman het kindpakket in.

De participatiewet

In de nieuwe participatiewet is een mogelijkheid opgenomen voor vrije invulling van een tegenprestatie bij het ontvangen van bijstand.¹ Voor bijstandsgerechtigden in de categorie "Meedoen" worden in samenwerking met partners trajecten ingezet die hen helpen in het vinden van betaald werk. Het gaat daarbij ook zeker om persoonlijke ontwikkeling. Voor "leren en werken" blijven middelen beschikbaar in het participatie budget om mensen te laten re-integreren op de arbeidsmarkt.

Van transitie naar transformatie: Sociaal-fonds

Door de overdracht van rijkstaken naar de gemeente moeten we met minder geld meer doen. Enschede heeft de afgelopen jaren veel energie gestoken om voorbereid te zijn op de invoering van de participatiewet, de overheveling van de AWBZ-begeleiding naar de WMO en de transitie van jeugdzorg. Naast financiële risico's zijn er ook kansen.

Wij willen een sociaal deelfonds instellen, waarin preventieve én curatieve budgetten zonder schotten beschikbaar zijn. Meer flexibiliteit en meer focus op dat wat werkt in Enschede. De middelen voor begeleiding naar werk (gehele of gedeeltelijke uitstroom uit de bijstand) en dagbesteding worden toegevoegd aan het sociaal deelfonds. We zetten vooral in op verder invullen van preventieve maatregelen om de stijgende vraag en kosten van voorzieningen in de hand te houden. De focus ligt op het gebied van ondersteuning en zorg.

---

¹ Activiteiten gericht op werk worden behandeld onder het hoofdstuk economie.

Voor het begeleiden naar werk zal binnen het sociale fonds een geormerkt budget beschikbaar zijn ter grootte van het huidige participatiebudget. Voor de categorie "Meedoen" worden trajecten en ondersteuning gefinancierd uit het resterende deel van het sociaal fonds.

Wij beweren als coalitie niet de wijsheid in pacht te hebben en gaan verder met het ontdekken van de beste voorbeelden in de drie ontwikkelgebieden Pathmos-Stadsveld, de Wesslerbrink en Glanerbrug. De opgedane ervaringen worden na evaluatie gebruikt om tot een afgewogen pakket maatregelen en voorzieningen te komen. We zoeken nadrukkelijk de balans tussen een integrale stedelijke werkwijze en maatwerk.

Transformatie kalender

In aansluiting op de meerjarenagenda van de Raad stellen wij een transformatiekalender op, om zo goed mogelijk alle stappen en beslismomenten voor de komende raadsperiode in kaart te brengen. Dit moet eraan bijdragen dat onzekerheid over de transitie voor een deel worden weggenomen. Ook moet deze kalender inzicht geven in de momenten waarop inbreng van kennis en opvatting van de verschillende partijen en betrokkenen in stad en regio wordt gevraagd.

Welzijn

Naast zorg hebben we ook oog voor welzijn van onze inwoners. Voor welzijnsvoorzieningen komt minder geld beschikbaar waardoor de inzet van vrijwilligers onmisbaar is. Zij kunnen op vele terreinen professionals bijstaan in de samenleving. De rol van de vrijwilligers vinden we dan ook zeer waardevol.

Emancipatiebeleid

De gemeente Enschede is koploper op het gebied van lhbt-emancipatiebeleid (lesbisch, homo, bi en transgender). De afgelopen jaren is er veel bereikt. We willen de komende jaren samen met alle belanghebbenden blijven werken aan meer tolerantie en opnieuw een aanvraag voor Rijkssubsidie indienen.

"Zachte landing" transitie

De middelen die het Rijk beschikbaar stelt en een eventueel voordelig saldo uit de WMO zal worden gereserveerd voor verzachting van de maatregelen en de effecten op de taken die worden overgeheveld naar de gemeente.

Wietteelt

Deze collegeperiode voeren we geen experiment uit met gedoogde wietteelt. We zullen de Minister van Veiligheid en Justitie hierover informeren. De gemeente draagt zorg voor een consequente uitvoering van het huidige "Damoclesbeleid" voor coffeeshops. Daarom zetten wij sterk in op handhaving van de negatieve gevolgen van het gedoogbeleid en voeren een actief beleid om de minimale afstand van 350 meter tussen scholen en coffeeshops te waarborgen. Ook zal actief worden ingezet op het voorkomen van vermenging van criminele activiteiten en coffeeshops.

III Een duurzame economie

Werk, talentontwikkeling en innovatie

Werk als hoogste prioriteit

Enschede en de regio Twente hebben een hoger percentage mensen van de beroepsbevolking die aan de kant staan dan landelijk gemiddeld. Verlaging hiervan heeft onze hoogste prioriteit. Mensen moeten kansen krijgen om mee te doen naar vermogen en daarmee (deels) te voorzien in hun eigen inkomen. Wij kiezen voor een integrale aanpak van werk, inkomen, zorg en ondersteuning.

Economische groei en de welvaart van morgen gaat om flexibel en hoogwaardig talent, ondernemerschap, duurzaamheid, innovatie en economische flexibiliteit. Twente is een innovatieve regio aan de grens met Duitsland, midden in Europa. Vanuit de kracht van Twente willen we een sterke link leggen met internationale regio's die daarbij aansluiten, vooral in de Euregio. Overheden moeten barrières wegnemen om nieuwe initiatieven een kans te geven. Innovatie, arbeidsmarkt en economisch beleid lenen zich uitstekend voor een aanpak op regionale schaal. Een sterke economische regio is de basis voor een sterk economisch Enschede.

Ondernemerschap

Wij gaan uit van twee principes: vertrouwen in ondernemers en een dienstbare overheid. Wij willen geen lastenverzwaringen voor ondernemers en de regeldruk moet geminimaliseerd worden. Het MKB is de banenmotor voor Twente. De regio wordt gezien als de kraamkamer van Nederland. Daarom blijven we inzetten op ondersteuning van startende ondernemers. Aanbestedingen staan daarom vereenvoudigd open voor lokale en regionale MKB-ers en ZZP-ers. Er komt specifieke focus in het regionaal economisch beleid op sectoren en dan vooral die sectoren met de grootste bijdrage aan het Bruto Regionaal Product voor de regio Twente. Bovenstaande principes hanteren wij ook bij het versterken van de aantrekkelijkheid van de binnenstad. De binnenstad is het kloppend hart van Enschede en biedt veel kansen aan ondernemers. Daarnaast stimuleren wij ondernemerschap en bedrijvigheid in de verschillende wijken en dorpen.

Werkgever blijft op kop

Het duurzaam mensen aan het werk krijgen staat centraal. De Enschedese Arbeidsmarkt Aanpak (EAA) staat voorop in beleid en wij gaan stevig regie voeren op de uitvoering van de maatregelen uit het verbeterplan van de Meerjarig Aanvullende Uitkering (MAU). De centrale vraag is: "Wat hebben werkgevers nodig om mensen werk te kunnen bieden?". Creativiteit, maatwerk, opleiden van gemotiveerde werknemers en het beste eindresultaat staan voorop. Belangrijke spil vormen het Ondernemersloket en het Werkplein Twente. Wij intensiveren de samenwerking met de andere Twentse gemeenten en het UWV. In onze arbeidsmarktaanpak ligt de focus op de volgende instrumenten: acquisitie van voor de Enschedese en Twentse arbeidsmarkt relevante bedrijven, inzetten loonwaarde voor alle doelgroepen, onderwijs en leer/werk trajecten. Het Participatiebudget wordt besteed aan dit doel. Activeren is belangrijk voor mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. De gemeente biedt altijd een vangnet voor mensen die dat nodig hebben, maar biedt daarbij ook een springplank om mensen in hun eigen kracht te zetten. Met het oog op rechtmatigheid voeren wij een rechtvaardig handhavingsbeleid. Deze prikkel vergroot duurzame uitstroom. Binnen de EAA moet speciale aandacht zijn voor de bestrijding van jeugdwerkloosheid.

Sociale Werkvoorziening

De sociale werkvoorziening (SW) heeft de afgelopen vier jaar een ware transformatie doorgemaakt. Met kracht wordt het ingezette beleid voortgezet om zoveel mogelijk mensen die zijn aangewezen op de SW in reguliere bedrijven te laten werken. Uitgangspunt daarbij is dat werkgevers de loonwaarde van medewerkers vergoeden. Een nieuw beschut bedrijf wordt hierin meegenomen, waarbij het van belang is dat de beschikbare financiële middelen van de Rijksoverheid en het hieraan gekoppelde beperkte volume leidend is. Dit maakt dat er ook zoveel mogelijk beschutte plekken bij werkgevers moeten worden gerealiseerd. We zetten extra in op duurzame uitstroom van mensen. De jaarlijkse SW tekorten houden we buiten het Participatiebudget. We willen deze tekorten binnen drie jaar zoveel als mogelijk terugdringen. Daarnaast gaan we naar mogelijkheden zoeken om het nieuwe beschut werken (Participatiewet) en dagbesteding (AWBZ) verantwoord in te richten en zo mogelijk te combineren.

Onderwijs en talentontwikkeling

We investeren in Enschede als vestigingsplaats voor talent. We doen dit door te zorgen voor een bruisende leefomgeving met een breed aanbod aan voorzieningen. De Universiteit Twente, Saxion en het ROC van Twente zijn essentieel voor onze regionale economie. Studenten dragen bij aan de levendigheid van de stad en het imago van Enschede als Kennisstad waar bedrijven zich willen vestigen. De bovenwettelijke taken van de gemeente in primair en voorgezet onderwijs moeten aansluiten op momenten waar de gemeente invloed heeft. Scholen bepalen de inhoud, maar we willen ze als gemeente uitdagen. Insteek daarbij is altijd dat de jeugd wordt gestimuleerd om te kiezen voor opleidingen die leiden tot werk. Gemeente, onderwijsbesturen en professionals gaan in gesprek over een meerjarenprogramma, die de basis vormt voor onze economie van de toekomst. Ook ondersteunen wij initiatieven van ondernemers tot het starten van gezamenlijke bedrijfsopleidingen en/of vakscholen.

Wij steunen de ontwikkeling naar "alles-in-één-scholen" en faciliteren bij invoering van passend onderwijs. Daarbij leggen we zoveel mogelijk de verantwoordelijkheid bij scholen zelf. Wij geven professionals de ruimte en sturen op kwaliteit van dienstverlening, niet via protocollen. Ook willen we verder met de ontwikkeling van kindcentra. Uitgangspunt is een doorgaande lijn van één pedagogisch-didactische visie voor kinderen van 0-13 jaar. Daarbij moet voorkomen worden dat de leraar wordt overbelast met opvoedkundige taken. Gelet op toekomstige decentralisatie van onderhoud van schoolgebouwen in 2015, voeren wij een nulmeting uit. Dit met het oog op een nette overdracht en op termijn mogelijke terugkeer van de gebouwen in de gemeentelijke vastgoedportefeuille. In de gesprekken met de schoolbesturen betrekken wij ook de afspraken die zijn neergelegd in het convenant over verduurzaming van de schoolgebouwen.

Studentenbeleid

Studenten en jongeren leveren een belangrijke bijdrage aan de stad en hebben hun eigen behoeften als het gaat om samen leven en werken. Wij willen deze groepen actief betrekken bij de stad en het beleid. Een jongerenraad adviseert het college pro-actief en het is duidelijk wat met deze inbreng wordt gedaan. Een wethouder studentenzaken is ook in deze collegeperiode aanspreekpunt voor het studentenbeleid.

Innovatie

De regio Twente kent een brede basis voor innovatie, met Kennispark als belangrijk middelpunt. Aansluiting van innovatie tussen de Universiteit Twente, Saxion en praktijkonderwijs is van grote waarde voor zowel de bovenkant als onderkant van de arbeidsmarkt. Innovatiebeleid wordt naar regionaal niveau getild en sluit daarmee aan bij de

Innovatiesprong, zodat schaalvergroting plaats vindt en er voor ondernemers één aanspreekpunt is voor innovatie. Focus van innovatiebeleid moet liggen op duurzame economische activiteiten. Daarbij is oog voor innovaties die oude systemen doorbreken en daarmee nieuwe groei en marktintroductie van producten van morgen stimuleren.

Groene groei

Groene groei biedt een weg uit de crisis en een basis voor de economie van morgen. Als we durven te kiezen voor duurzame innovatie leidt dat niet alleen tot schone productie, maar ook tot economische groei en werkgelegenheid. We zetten in op een economie die uitgaat van hergebruik van grondstoffen. Daar waar de overheid invloed heeft en waar het is toegestaan (b.v. aandeelhouderschappen, aanbesteden, inkopen, regelgeving, vergunningen) wordt dit gestimuleerd. Speciale aandacht ligt bij re-integratie en activering van mensen en op lokale initiatieven, met name op het gebied van energie, voedsel en zorg ("Weconomy"). Met wooncorporaties gaan we het gesprek aan over verdergaande verduurzaming van de woningvoorraad. Daarnaast is verduurzaming ook van toepassing op de particuliere woningvoorraad.

Internationale positionering

Het positioneren en versterken van Enschede als grootste gemeente van de kennisintensieve regio Twente vraagt om het zoeken van strategische verbindingen over de grens. De samenwerking met Duitsland ligt meer dan alleen vanwege de grensligging voor de hand. Het gaat hierbij zeker ook om werkgelegenheid. Met steden als Münster kan Enschede nog beter inspelen op internationale en Europese kansen. Het stedelijk netwerk MONT (Münster-Osnabrück-Netwerkstad Twente) is hierbij een middel en geen doel op zich. Dat geldt ook voor de Euregio. Hier moet in de nieuwe periode meer worden ingezet op versterking van onze positie op de belangrijke Oost-West corridor Randstad richting Berlijn en de uitvoering van de Europese 2020 strategie, waarbij ook andere Europese netwerken kunnen worden aangeboord. De ontwikkeling van het "smart city concept" (sensitieve stad, gericht op investeringen in menselijk kapitaal, innovatie, techniek, en ict-infrastructuur) voor Enschede is een uitdaging voor de komende periode. Het zwaartepunt van economische en maatschappelijke ontwikkelingen komt meer en meer bij krachtige steden te liggen. Enschede zet daarbij, naast innovatieve regio's in het buitenland, haar strategische internationale allianties (waaronder stedenbanden) in ten behoeve van de economische structuurversterking.

Culturele hotspot

Het belang van cultuur is komende jaren onverminderd groot. In de economie van de toekomst is creativiteit een van de belangrijkste productiefactoren. Daarnaast is een goed aanbod van culturele voorzieningen een van de pilaren onder een bruisende binnenstad en daarmee van belang voor bezoekers en voor bewoners om zich in Enschede te vestigen; "Enschede, culturele hotspot van het Oosten". De verschillende podia dienen hun programmering op elkaar af te stemmen. De partners in Roombeek Cultuurpark richten zich op bezoekers van buiten en dragen met een profiel waarin kunst en technologie centraal staan, bij aan het imago van een ondernemende kennisstad. Ook zien wij kansen voor de verbinding van cultuur met andere beleidsterreinen zoals economie. De bezuinigingen die nog nodig zijn voor evenwicht in de begroting worden over de instellingen verdeeld. Met de instellingen blijven we zoeken naar een goede commerciële basis.

Koopzondagen

Deze collegeperiode zal er geen sprake zijn van uitbreiding van het aantal koopzondagen zoals die recentelijk in de Winkeltijdenverordening 2013 zijn vastgesteld. De hierin toegestane openingstijden op zondag van 10.00 - 18.00 uur worden zo spoedig mogelijk en uiterlijk per

1 januari 2015 gewijzigd in openstelling tussen 12.00 - 18.00 uur. Wij gaan hierover in gesprek met de ondernemers. Hierdoor ontstaat een rustmoment op de zondagmorgen.

Eind 2014 zal in overleg met de ondernemers een onderzoek worden gedaan naar de gevolgen van de per 1 januari 2014 ingevoerde tweede koopzondag, met name voor onze kleine zelfstandige ondernemers. Hierbij zal de koopzaterdagavond als vervangingsoptie voor de tweede koopzondag worden meegenomen. Deze koopavond werd in het binnenstadsdebat van februari 2014 positief ontvangen

Luchthaven Twente

De luchthaven Twente is geen doel op zich, maar een middel om de economische structuur te versterken en de werkgelegenheid in de regio te verbeteren. De coalitie hanteert bij haar handelen als het gaat om de plannen voor het luchthaventerrein respectievelijk de gebiedsontwikkeling onderstaande procesafspraken. Hiermee houden we zowel rekening met democratisch genomen besluiten en bestaande contracten, als met de recent ontstane onrust. De coalitiepartijen respecteren elkaars standpunten en argumenten in relatie tot de uitkomst van de gekozen procesoplossing.

Onderstaande procesafspraken² worden als opdracht aan het college meegegeven.

1. Gezien de grote maatschappelijke opgaven zoals opgenomen in het coalitieakkoord, is het van belang om de (financiële) risico's met betrekking tot de luchthaven te beperken. De coalitiefracties komen overeen dat er geen extra overheidsbijdrage zal gaan naar de ontwikkeling en exploitatie van de Luchthaven Twente, noch direct noch indirect. Uitgaven aan de infrastructuur worden pas gedaan op het moment dat ook de private investeringen zullen plaatsvinden.

2. De risico's rondom natuur en milieu worden beperkt: het aantal te kappen of te toppen bomen wordt tot een minimum beperkt en de nieuwe natuurontwikkeling moet onverminderd doorgaan. Op het moment, naar verwachting medio juni, dat de informatie hierover bekend is komt er een gesprek tussen ADT en de exploitant. Indien de beperking van genoemde risico's niet kan worden gegarandeerd, mede na tussenkomst van de staatssecretaris, verzoekt de gemeente Enschede, na afstemming met de provincie Overijssel, ADT bij de staatssecretaris te verzoeken het ontwerp luchthavenbesluit in te trekken. Het luchthavenbesluit is dan immers strijdig met het streven naar een "compacte luchthaven in het groen".

3. Naar verwachting zal de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu (I&M) binnenkort Kamervragen beantwoorden, naar aanleiding van het ter visie leggen van het ontwerp Luchthavenbesluit Twente. Hierin zal zij aangeven of zij de vigerende Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) met het oog op een minimale bomenkap zal aanpassen. Omdat het een AMvB met een zogeheten voorhangprocedure betreft, moet de wijziging door de Tweede en Eerste Kamer worden goedgekeurd. Dit neemt circa negen maanden in beslag. Als de Staatssecretaris daadwerkelijk besluit tot wijziging van de AMvB, naar verwachting eind mei, brengt het college, samen met de provincie en ADT, kort daarna in beeld wat de juridische gevolgen hiervan zijn voor de in de concessieovereenkomst opgenomen tijdplanning inclusief de juridische beroepsmogelijkheden bij de Raad van State. Het college bespreekt vervolgens met ADT en de provincie Overijssel, welke consequenties het uit de tijd lopen van de tijdplanning heeft voor het gesprek met de concessionaris dat volgens de concessieovereenkomst plaatsvindt na 2 september 2014.

4. Uiterlijk 1 september 2014 verwachten wij een uitspraak van de Europese Commissie met betrekking tot de staatssteuntoets. Indien de Europese Commissie oordeelt dat de staatssteun ongeoorloofd is of besluit nader onderzoek te starten (naar alle waarschijnlijkheid kent een dergelijk onderzoek een tijdsduur van twee jaar), dan wordt in beide gevallen ADT

---

² Afspraken zijn geactualiseerd tot moment van overeenstemming onderhandelaars op het akkoord.

verzocht geen beroep aan te tekenen, niet te heronderhandelen en de Staatssecretaris te verzoeken het (ontwerp)Luchthavenbesluit in te trekken.

5. Alleen als ten gevolge van een mogelijke juridische procedure bij de Raad van State over het Luchtvaartbesluit de concessieovereenkomst niet per 25 maart 2015 in werking treedt, dan accepteert de coalitie op dit punt een verlenging van de concessieovereenkomst, maximaal voor de duur van een eventuele procedure bij de Raad van State.

6. Omdat er nog geen zekerheid is betreffende de uitkomsten van de staatssteuntoets en het proces voor het luchthavenbesluit, inventariseert/onderzoekt het college vanaf haar aantreden, in samenspraak met de provincie Overijssel en ADT, de alternatieve plannen voor het huidige luchthavenplan met grote commerciële luchtvaart in samenhang met de totale gebiedsontwikkeling. Belanghebbenden, waaronder omliggende gemeenten, worden er als vanzelfsprekend bij betrokken. Op deze wijze kan indien nodig direct op mogelijke nieuwe ontwikkelingen worden ingespeeld. Doel daarvan blijft eveneens, versterking van de economische structuur van Twente en ontwikkeling van banen in Twente, met programmatische insteek op banen voor zowel de onderkant als bovenkant van de arbeidsmarkt.

7. Het bestemmingsplan wordt door het college niet aan de gemeenteraad ter vaststelling voorgelegd zolang er geen uitspraak ten aanzien van de staatssteuntoets van de Europese Commissie en Luchthavenbesluit bekend is.

IV Duurzame leefomgeving

Versterken economische structuur, beleving in de stad, dorp en wijken, stedelijke ontwikkeling.

Enschede is een stad in het groen - met een prachtig buitengebied - en geeft tot in het stedelijk hart een ruime invulling aan openbaar groen. De openbare ruimte in onze leefbare wijken, de dorpskernen en onze aantrekkelijke binnenstad vormen samen ons visitekaartje. Om de kwaliteit van de openbare ruimte te behouden zal de gemeente Enschede ook de komende jaren Schoon – Heel – Veilig als basisniveau hanteren. Voor het centrum geldt het niveau Hoog. Uitgangspunt voor onze stedelijke ontwikkeling is de compacte stad.

Wij starten met een pilot, waarbij het totale onderhoud bij de inwoners van een wijk wordt gelegd. Door lokale initiatieven van stadslandbouw te stimuleren kan groenbeheer en onderhoud van wijken en dorpen ook meer in handen komen van actieve bewoners. Daar waar mogelijk verkopen we reststroken openbaar groen of bieden het aan voor vormen van tijdelijk gebruik.

Gids Buitenkans

Voor ons buitengebied en de stadsrandzone is de Gids Buitenkans leidend. Hierin kunnen nieuwe ontwikkelingen zich op de juiste wijze ontplooiën, waarbij de positie van de agrariërs gewaarborgd dient te worden. De behoefte om ons buitengebied digitaal te ontsluiten neemt sterk toe. Hiervoor zullen de voorliggende plannen samen met de provincie Overijssel en de bewoners verder worden onderzocht.

Om de wateroverlast in de toekomst terug te dringen, zullen als eerste de echte knelpunten worden aangepakt waarbij de uitvoering van de stadsbeek prioriteit heeft.

Binnenstad van Enschede

Onze binnenstad is een kloppend hart met regionale en euregionale aantrekkingskracht. Samen met onze partners en inwoners ontwikkelen we plannen om de binnenstad voor nu en in de toekomst aantrekkelijk te houden. Om leegstand en verpaupering tegen te gaan en te voorkomen nemen we initiatieven om bestemmingsplannen flexibeler in te vullen. We onderzoeken de mogelijkheden voor een Leegstand-Taks, om pandeigenaren via een financiële prikkel te bewegen lege panden niet onnodig lang leeg te laten staan. De opbrengsten worden gestort in het binnenstadfonds. Dit fonds zal ook de komende jaren worden uitgebreid en gecontinueerd.

Sport, sportbedrijf en accommodaties

De gemeente ondersteunt sportverenigingen en sportvoorzieningen. Toch willen we de komende periode het bijbehorende subsidiesysteem evalueren om te kijken of het nog efficiënter kan worden ingericht. In beweging zijn en sporten is namelijk belangrijk voor de gezondheid van iedereen. Daarnaast draagt sporten ook bij aan andere waarden, zoals integratie, vrijwilligerswerk en ontplooiing. In dezelfde lijn ligt de oprichting van een maatschappelijk geëngageerd en ondernemend Sportbedrijf. De fusie met de Enschedese Zwembaden en de verbinding met verenigingen, sportpartners en mogelijke samenwerking met de Universiteit Twente, biedt perspectief. Het Sportbedrijf wordt een "slagvaardig publiekrechtelijke onderneming" met een marktgerichte CAO voor alle personeelsleden.

Duurzame Energie

Enschede beschikt over vele hectare gronden en op eigen gebouwen zijn veel bruikbare daken voor het opwekken van duurzame energie met zonnepanelen. Wij zullen de komende periode hiervan een inventarisatie maken en samen met partners hiervoor een plan ontwikkelen. Ter stimulering van onze duurzaamheidsambities willen we de vergunningverlening voor het plaatsen van zonnepanelen op braakliggende gronden vereenvoudigen. Daarnaast zijn wij van mening dat de leges voor maatregelen die bijdragen aan de vermindering van CO2 uitstoot minimaal moeten zijn.

Bedrijventerreinen

Wij ondersteunen economische ontwikkelingen in de breedste zin van het woord. Wij kiezen ervoor om vooral een faciliterende partner te zijn voor zowel gevestigde als nieuwe bedrijven. Gezien de toegenomen dynamiek in de markt zal het college elk jaar scherp toezien op de behoefte aan bedrijfskavels. Om aantrekkelijk te zijn voor groeiende en nieuw te vestigingen bedrijven moeten er voldoende kavels tot 2 hectare op alle niveaus beschikbaar zijn. Daarbij wordt in toenemende mate gekeken naar maatwerk binnen bestemmingsplannen. Ook komt er voor de hele gemeente een overkoepelend bestemmingsplan, ter voorkoming van grootschalige opslag voor vuurwerk. Wij zetten in op sanering, revitalisering en herontwikkeling van bestaande terreinen. Als bedrijven een grotere ruimte behoefte hebben verwijzen we door naar het Regionaal Bedrijven Terrein bij Almelo.

“De Usseler es” is een strategische reservelocatie voor de verwachte ruimtebehoefte vanaf het eind van dit decennium. In deze collegeperiode wordt dan ook niet gestart met de ontwikkeling van het gebied en er worden geen nieuwe percelen aangekocht. Het college erkent de grote cultuurhistorische waarde van de Usseler es. Als blijkt dat er sprake is van een overschot aan bedrijfskavels in regionaal verband, wordt de Usseler es - specifiek de bolling - met voorrang uit de planvoorraad gehaald.

Stedelijke ontwikkeling

De fysieke ontwikkeling van Enschede is een middel voor de sociale en economische structuurversterking van onze stad waar deze coalitie voor staat. De majeure stedelijke investeringen zijn hieraan ondersteunend. Waar nog mogelijk temporiseren we deze, mede met het oog op financiële soliditeit. Maar de ontwikkeling van de stad mag niet tot stilstand komen. De fysieke investeringen die we de komende periode doen, zullen we prioriteren naar hun bijdrage aan onze hoofddoelen en duurzaamheid. De komende jaren zal er een grote opgave liggen m.b.t. de verduurzaming en het levensloopbestendig maken van onze bestaande woningvoorraad. Samen met de wooncorporaties, maar ook de particuliere woningeigenaren zullen wij, met de op dit moment ontwikkelde concepten, voortvarend aan de slag moeten. De geprogrammeerde herstructurering van delen in onze stad wordt volgens planning uitgevoerd. Initiatieven en plannen op het gebied van renovatie en verduurzaming in bestaande wijken zullen wij de komende coalitieperiode pro actief ondersteunen.

Gebiedsontwikkelingen

In een markt met geringe financiële middelen en beperkte programmatische mogelijkheden willen we alert zijn op marktkansen en aansluiten bij investeringen van partners. De huidige marktomstandigheden vragen om nog meer creativiteit en het zoeken naar de juiste kansen en mogelijkheden om tot een succesvolle ontwikkeling te komen. Het college wil dit ook doen in een open gesprek met de stad. Daarmee rekening houdend met de wensen en belangen van de eigenaren, gebruikers en bewoners in het gebied.

De rollen in de stedelijke ontwikkeling zijn veranderd. De tijd dat wij als gemeente gronden aankochten voor stedelijke ontwikkeling ligt achter ons. Wel willen we regie houden op de gebiedsontwikkeling, zonder dat wij direct eigenaar zijn. Dat betekent dat we een andere rol

moeten gaan spelen. De rol van de gemeente is om de kaders in het ontwikkelproces aan te geven, zodat eigenaren en investeerders uitgedaagd worden om hun plannen en wensen daarbinnen uit te werken. Deze rolverdeling past bij de nieuwe tijd van stedelijk ontwikkelen.

Om beter in te kunnen spelen op ontwikkelingen in de markt, onderzoeken we samen met de andere steden in de Netwerkstad en de provincie Overijssel of de grondexploitaties teruggebracht kunnen worden naar maximaal 10 jaar. Uitgangspunt is versterking van onze financiële positie en verkleinen van de risico's. De afspraken in de Netwerkstad om in 2018 tot gezamenlijke programmering van bedrijventerreinen, wonen en kantoren te komen, wordt voortgezet. Bij de Stadsweide concentreren we ons op het gebied rond de nieuwbouw van Saxion Hogescholen. In de komende raadsperiode nemen we geen eigen initiatief ten aanzien van het Ariënsplein en kop Boulevard, we faciliteren alleen.

Wij vinden het belangrijk dat het Kennishuis verder wordt ontwikkeld in de huidige locatie van de bibliotheek. Het succes van het Kennishuis staat of valt met de deelname van de overige partners aan dit concept. Daarom is het van belang om de komende collegeperiode extra in te zetten om deze partners daadwerkelijk mee te laten doen.

Bereikbaarheid & Mobiliteit

Voor het versterken van de economische ontwikkeling is een goede bereikbaarheid van onze Binnenstad (inclusief nieuwbouw MST), Enschede-West (inclusief Kennispark, B&S Park, Grolsch Veste en Go Planet) en de bedrijven aan de Zuiderval essentieel. Ook zetten wij in op verbetering van de bereikbaarheid per spoor en over water, met daarbij de ontwikkeling van het havenbedrijf. Aansluiting op het nachtnet, goede verbinding met de Randstad per trein en een oplossing voor de problematiek van het goederenvervoer over bestaand spoor in Twente vraagt aandacht in onze lobby.

Doorgaande routes voor de auto, ook door het centrum, worden niet verder teruggedrongen en de doorstroming en veiligheid (voor weggebruikers en aanwonenden) op de invalswegen wordt bevorderd. Bijvoorbeeld door het optimaliseren van de Verkeersregelinstanties. De komende periode richten we ons op het afronden van lopende projecten binnen de beschikbare budgetten, zoals een optimalisatie van de bereikbaarheid van Oost.

Mensen die met de auto naar de stad komen bieden we aantrekkelijke parkeervoorzieningen, waarbij er onderzoek wordt gedaan naar een ander starttarief dat meer aansluit bij de wens van de consument. Ook stimuleren we het gebruik van het openbaar vervoer met onder meer gratis openbaar vervoer voor 70+ in de daluren.

Zoals beschreven in de Fietsvisie geven we de fietser de ruimte met vrij liggende fietsstraten vanuit alle stadsdelen naar het centrum en het westelijk deel van Enschede. We zorgen voor verdere realisatie van het fietspad langs de Zuid Esmarkerrondweg en realiseren het ontbrekende stuk langs de Euregioweg.

We stellen vast dat de hoge verkeersdruk in Enschede-Noord - met name richting West - om een structurele en duurzame oplossing vraagt. Bestaande wegen zijn en blijven druk en overbelast, ook al blijven we maximaal inzetten op het stimuleren van OV en fietsgebruik. Daarnaast vinden we vanuit economisch perspectief dat het Kennispark ook vanuit Noord goed bereikbaar moet zijn. Uitgangspunt is dat er geen nieuwe verbinding komt wanneer er geen krachtig en breed gedragen plan is voor het hele gebied. In de dan ontstane situatie zal naar andere alternatieven worden gezocht om de overlast in de noordelijke wijken te beperken.

Duurzaamheid en afval: "Afvalloos Twente"

Wij onderschrijven de regionale ambitie van een "Afvalloos Twente". Daarbij wordt gestreefd naar een hergebruikpercentage van 90% en nog slechts 50 kg huishoudelijk restafval per inwoner per jaar in 2030. Daarvoor is samenwerking en uitvoering met andere Twentse gemeenten, de regio Twente, Twente Milieu en Twence van belang.

Voorwaarde is dat de huidige dienstverlening op peil blijft of daar waar mogelijk wordt verbeterd en dat de tarieven voor de afvalstoffenheffing de komende jaren omlaag worden gebracht, doordat de burgers beter hun afval gaan scheiden. Daarbij verplichten we ons te onderzoeken welke verdergaande gemeentelijke en regionale maatregelen daarin mogelijk zijn.

V Duurzaam financieel beleid

Soliditeit, verbeteren en veranderen

Enschede is een stad van ambities. Maar de financiële en economische situatie zijn de komende jaren beperkt en het is nog onduidelijk wat er nog meer op Enschede af komt. Wij voeren daarom een actief financieel beleid op het verminderen van risico's en het verbeteren van de financiële positie. Voorkomen is beter dan genezen. Zo maken we Enschede financieel duurzaam: klaar voor de toekomst.

We beseffen dat de gemeente niet meer altijd de initiatiefnemer kan zijn, maar meer facilitair is in het mogelijk maken van investeringen en initiatieven van partners, ondernemers en instellingen. Dat betekent niet dat we geen nieuwe ideeën en projecten willen realiseren, maar investeringen vanuit de gemeente worden gewogen naar het maatschappelijk rendement.

Verbeteren en veranderen

We stellen ons als doel de financiële situatie van Enschede te verbeteren. Dat betekent dat eind 2015 de gemeente weer in staat moet zijn om alle mogelijke risico's op te vangen.

Daarnaast zetten we in op diverse veranderingen waar een veranderbudget voor beschikbaar gemaakt wordt. We investeren dit veranderbudget in de wijken, in burgerparticipatie, werkgelegenheid en sociale voorzieningen. In totaal investeren we op deze wijze 22 miljoen euro in Enschede.

Geen lastenverzwaring

We laten de lasten voor de inwoners van Enschede niet verder stijgen dan een reguliere inflatiecorrectie en we handhaven een kwijtscheldingsbeleid. Dit geldt zowel voor de OZB als de riool- en afvalstoffenheffing Lastenverzwaringen die het gevolg zijn van uitwerkingen van het principe "de vervuiler betaalt" en het vigerende gemeentelijk rioleringsplan vallen hierbuiten.

Vergroten transparantie

De begroting, de jaarrekening en andere financiële stukken worden transparanter, leesbaarder en op hoofdlijnen geschreven. Op internet maken we duidelijk waar de gemeente haar geld aan besteedt, op het niveau van de wijken van Enschede. Tegelijkertijd herijken wij de financiële jaarcyclus, zowel ambtelijk als bestuurlijk. Onze doelstellingen zijn minder financiële documenten en meer toegankelijk voor de stad.

Om de gemeenteraad een betere positie te geven in het controleren van de gemeentefinanciën, wordt de positie van de gemeentecontroller verbreed: deze zal zowel aan college als Raad gaan rapporteren.

Verminderen risico's

De gemeente Enschede loopt diverse financiële risico's, waarvan we vinden dat deze afgebouwd moeten worden. Zo moet de schuld van Enschede verminderen, komt er een budget om complicaties bij de transities in het sociale domein op te vangen en wordt de financiële positie van het grondbedrijf actief verbeterd.

Heldere spelregels

De spelregels voor hoe Enschede omgaat met haar geld worden door deze coalitie herbevestigd en aangescherpt. Zo worden rijksbezuinigingen direct doorgevoerd, worden meevallers beschikbaar gemaakt voor de gehele gemeentebegroting en wordt de Raad vaak en tijdig gevraagd bij te sturen bij grote afwijkingen.

De techniek van het financiële beleid

Een structureel sluitende, meer flexibele meerjarenbegroting is een belangrijk uitgangspunt binnen het strategisch financieel beleid. Daartoe worden de volgende financiële spelregels bevestigd, dan wel ingevoerd:

- Structurele uitgaven worden gedekt door structurele inkomsten. Het is mogelijk dat in tijden van bezuinigingen tijdelijk incidentele middelen worden ingezet om bezuinigingen zachter te laten landen. Dit is een uitzondering en in het meerjarenperspectief moet structurele dekking zijn geregeld.
- Rijksbezuinigingen op een bepaalde taak of beleidsveld worden één op één doorvertaald naar die taak of het betreffende beleidsveld. Er worden dus geen middelen vanuit de gemeentelijke begroting toegevoegd.
- Ieder voordeel in een programma en of project is een collectief voordeel. Het aanwenden van dit voordeel vraagt een collectief collegebesluit.
- Een nadeel binnen een portefeuille / programma wordt binnen die portefeuille / programma opgevangen.
- Een positief rekeningresultaat wordt toegevoegd aan de algemene reserve. Het doen van bestemmingsvoorstellen is afhankelijk van de ratio weerstandsvermogen.
- Bij een geprognostiseerd negatief jaarresultaat in de concernrapportage van 1.000.000 euro of meer, maakt het college een voorstel hoe bij te sturen op dit resultaat.
- Het college staat geen cosmetische maatregelen (bijvoorbeeld gelabelde reserves) voor.
- Het college bewaakt continu en centraal de financiële kaders als onderdeel van de vormgeving en uitvoering van beleid.
- Bezuinigingsopgaven worden waar mogelijk doorvertaald naar Gemeenschappelijke Regelingen.
- Het aandeel van kapitaallasten in het totale middelenkader wordt teruggebracht. Hierdoor wordt de schuldenlast van de gemeente verminderd.
- Er komt een meerjarenbegroting op hoofdlijnen voor de hele coalitieperiode

Grondbedrijf

De trend om van actief naar passief grondbeleid te gaan wordt verder doorgezet, in lijn met de aanbevelingen vanuit "Grip op Grond". Het financiële risico in de huidige grondportefeuille wordt ook verder teruggebracht, op een verantwoorde manier. De financiële spelregels van het grondbeleid worden in samenspraak met de Raad herijkt, waarbij de hierboven genoemde aspecten van duurzaam financieel beleid leidend zijn.

De reservepositie van het grondbedrijf wordt verbeterd om het grondbedrijf toekomstbestendig te maken. Bovendien bekijkt het college hoe de kosten van grondexploitaties geminimaliseerd kunnen worden, met onder meer als gevolg dat de personele kosten in de algemene dienst op worden gevangen.

Weerstandsvermogen en risicomanagement

We streven naar een verbetering ratio weerstandsvermogen, te beginnen met 1,0 eind 2015. De komende jaren staan wij voor de implementatie van de decentralisaties. Hieraan zijn aanzienlijke risico's verbonden, waarvan de omvang nog onduidelijk is. Bij het opstellen van dit coalitieakkoord wordt het risico ingeschat op 8 miljoen euro. Dit is een eerste inschatting die de komende periode wordt aangescherpt, mede op basis van de meicirculaire en de afspraken die met zorgpartijen worden gemaakt.

Om de financiële risico's beheersbaar te houden, realiseren we een risico-reductieprogramma. De komende coalitieperiode worden aan de hand daarvan de risico's gereduceerd. Wij richten ons op de schuldpositie, de risico's van verbonden partijen en gemeenschappelijke regelingen en het aandeel van de stille reserves binnen het weerstandsvermogen. Tevens wordt er een onderzoek naar reserveposities van de Gemeenschappelijke Regelingen uitgevoerd.

VI Financieel kader

	2015	2016	2017	2018
Bezuinigingen	8,6	2,5	6,0	5,3
<i>Focus en verbetering inzet voorzieningen inkomensondersteuning</i>	0,8	1,0	1,2	1,4
<i>Minder inzet op niet-wettelijke taken</i>	0,5	0,8	0,9	0,9
<i>Bundeling publieke voorzieningen</i>		0,7	1,3	1,7
<i>Schrappen van regelgeving</i>			0,2	0,3
<i>Verzelfstandigen onderdelen gemeentelijke organisatie</i>			0,5	1,0
<i>Innovatiefonds</i>	3,3		2,0	
<i>Versobering projecten</i>	1,0			
<i>Pakket eenmalige besparingen</i>	1,7			
<i>Inzet resultaat Rekening 2013</i>	1,3			
Intensiveringen:	5,6	6,1	7,9	2,8
<i>Extra inzet op werk</i>	3,5	3,1	1,7	
<i>Verbetering kwaliteit onderwijs</i>	0,4	0,4	0,4	0,4
<i>Preventiebeleid jongeren</i>	0,1	0,2	0,2	0,2
<i>Voorkomen maatschappelijk isolement</i>	0,05	0,1	0,1	0,1
<i>Verdubbelen Fonds Bijzondere Noden</i>	0,08	0,08	0,08	0,08
<i>Ouderenbeleid (gratis OV 70+ en valpreventie)</i>	0,15	0,2	0,2	0,2
<i>Impuls wijkgerichte aanpak</i>	0,2	0,35	0,5	0,5
<i>Wijkbudgetten</i>	0,2	0,2	0,2	0,2
<i>Kwaliteit openbare ruimte</i>	0,4	0,3	0,2	0,1
<i>Bruisende Binnenstad</i>		0,25	0,25	
<i>Duurzaamheid</i>	0,1	0,25	0,25	0,25
<i>Versterken communicatie met inwoners</i>	0,3	0,4	0,5	0,5
<i>Bestuurlijke vernieuwing</i>	0,1	0,25	0,25	0,25
<i>Meer burgerparticipatie, met focus op studenten</i>	0,05	0,05	0,05	0,05
<i>Gezonde exploitatie bedrijfsverzamelgebouwen</i>			3,0	
Financiële ruimte voor reductie risico's en schulden	0,5	2,0	2,0	1,5
Versterking Financiële positie MPG	7,4			
Ratio weerstandsvermogen	1,0	1,1	1,1	1,3

(getallen zijn in miljoenen)

Toelichting

Deze coalitie zal de komende vier jaar ongeveer 22 miljoen euro bezuinigen. We zien de volgende mogelijkheden om structureel te bezuinigen:

- Voorzieningen meer focussen op de meest kwetsbaren. Bijvoorbeeld door in inkomensregelingen uit te gaan van maatwerk, kleine eigen bijdragen en door minder inkomensondersteuning voor inkomensgroepen die daar minder behoefte aan hebben.
- Kritisch beoordelen van de rol van de overheid bij taken die niet wettelijk verplicht zijn. Bijvoorbeeld bij het organiseren van evenementen, niet-noodzakelijke kleine verkeersmaatregelen en internationale samenwerking.

- Publieke voorzieningen meer bundelen. Bijvoorbeeld op het gebied van vervoer, sportaccommodaties, welzijns- en jongerenwerk, cultuur en educatie.
- Regelgeving zo veel mogelijk schrappen. Regelgeving leidt tot kosten voor inwoners en ondernemers en tot uitvoeringskosten in de organisatie. Een beperking van regelgeving leidt op termijn tot besparingen.
- Onderdelen van de gemeentelijke organisatie verzelfstandigen. Te beginnen met het verder implementeren van de verzelfstandiging van Onderhoud Enschede en het Sportbedrijf en aanvullend andere uitvoerende onderdelen van de gemeentelijke organisatie.

Daarnaast zien we incidentele ruimte door middelen vrij te spelen uit het innovatiefonds, door te kiezen voor een sobere uitvoering van projecten, door een pakket van eenmalige besparingen op onder meer reserves, onderhoud en personeelsvoorzieningen in te zetten en door het positief resultaat van de rekening 2013 aan te wenden.

Met deze bezuinigingen ontstaat ruimte voor 22 miljoen euro intensiveringen in de komende vier jaar. We stellen voor om dit te besteden aan:

- Extra inzet op werk: Middelen toevoegen aan het participatiebudget voor de Enschedese Arbeidsmarktaanpak.
- Verbetering kwaliteit onderwijs, waaronder alles-in-een scholen.
- Preventiebeleid jongeren, waaronder het voorkomen van alcohol-, drugs- en loverboy-problematiek.
- Steunen van maatschappelijke initiatieven tegen sociaal isolement.
- Verdubbelen van het Fonds Bijzondere Noden.
- Ouderenbeleid, waaronder gratis OV voor 70-plus en uitbreiding van het programma valpreventie over alle stadsdelen.
- Impuls wijkgerichte aanpak, in te zetten voor de proeftuinen in het sociaal domein, ondernemen in de wijk en Veilige Wijken.
- Extra middelen om de wijkbudgetten op peil te houden.
- Kwaliteit openbare ruimte, door een gefaseerde invoering van alternatieve methodes voor onkruidbestrijding.
- Bruisende Binnenstad, door extra middelen toe te voegen aan het Actieprogramma Binnenstad.
- Intensivering van duurzaamheidsbeleid, zoals het vergroenen van leges, energiewinning op braakliggende gronden en daken en investeringen voor een afvalloze samenleving
- Versterken van de communicatie met de inwoners.
- Bestuurlijke vernieuwing, zoals een ombudsman, een ideeënmakelaar en een Jongerenraad.
- Burgerparticipatie, potentieel van Enschede als studentenstad meer benutten.
- Eenmalige bijdrage voor een gezonde exploitatie van bedrijfsverzamelgebouwen.

We zullen daarnaast voorstellen doen om al in 2014 incidentele middelen vrij te maken voor actuele knelpunten bij sportaccommodaties. Ook wordt er binnen de investeringen voor mobiliteitsprojecten geld vrijgemaakt voor verkeersprojecten die de leefbaarheid in de wijken vergroten. Zoals het fietspad Euregioweg en parkeerplaatsen voor vrachtwagens buiten woonwijken.

Voor een duurzaam financieel beleid maakt de coalitie middelen vrij om risico's en schulden te reduceren. Door gerichte inzet van middelen op het beperken van plankosten in grondexploitaties, kan de reserve van het Grondbedrijf (MPG) verbeteren. Dat heeft naar schatting een positief effect van 7,4 miljoen euro op de weerstandscapaciteit.

Het weerstandsvermogen komt boven 1,0 vanaf 2015. Bij deze berekening van het weerstandsvermogen is rekening gehouden met de risico's als gevolg van de decentralisaties in het sociale domein vanaf 2015, op basis van een eerste inschatting. Met onder meer het spaarprogramma in de periode 2010-2014 en inzet op reductie van risico's en schulden, sturen wij bij.